

He

ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΕΛΛΗ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

Ένα ένα ξεδιπλώνονται τα μυστικά,
κι εσύ θαρρείς πως ό,τι λάμπει είναι δικό σου.
Μα για δοκίμασε να φυλακίσεις τους καθρέφτες
του νερού

ώρα πρωινή μαγιάτικη.

Πράσινες πεταλούδες, κίτρινα πουλιά

και μια ιδέα θύσινο στο ποτήρι σου.

Λευκό πανί το καραβάκι και ξεκίνησε.

Βαρύς ο ίσκιος σου, δεν τον σηκώνεις άλλο.

Στο βάζο γιασεμιά. Τραπεζομάντηλο τριαντα-
φυλλί.

Ένα τραγούδι παιδικό κι ένα παράθυρο ανοιγμέ-
νο.

Εικόνες που κολλήσανε τριγύρω στην καρδιά
σου,

βρόχος και καταφύγιο.

Μα θα ξανάρθεις, δεν μπορείς.

Στίχοι από το «Αφιέρωμα στις ώρες της Σολαίν»
της Έλλης Παιονίδου. Της ποιήτριας που γεννήθηκε
στη Βάσα Κουτανίου το 1940, που μεγάλωσε όμως στη
Λεμεσό.

Σε ηλικία 24 ετών, η Έλλη Παιονίδου εκδίδει την
πρώτη της ποιητική συλλογή, «Παλάμη ανοιγμένη
στον ήλιο» για να ακολουθήσουν αργότερα τα έργα
«Ώρες Λευκωσίας», «Χώμα της Κύπρου», «Ο κύκλος
της καταγγελίας», «Τραγούδια του Χαμένου Δυό-
σμου», «Ώρες» και «Κλειψύδρα». Η Έλλη Παιονίδου
που σπούδασε οικιακή οικονομία στην Αθήνα, ασχολή-
θηκε έντονα με την δημοσιογραφία, ενώ εκτός από
την ποίηση έχει επίσης ασχοληθεί και με το πεζό. Επι-
μελήθηκε επίσης το έργο «Ανθολόγηση δέκα Κυπρίων
Ποιητών» Σλοβενία 1979, και εξέδωσε το Χρονικό «κά-
τω από τον ίδιο ουρανό».

Δίνουμε τώρα το ποίημα της «Τραγούδι για το
χαμένο χρόνο».

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΜΕΝΟ ΧΡΟΝΟ

και πάλι θυμήθηκα τις ολάνοιχτες πόρτες στη
θάλασσα
και τους γλάρους να μπαινοβγαίνουν μ' ένα ψάρι
στο στόμα
τιναγμένα φτερά και πούπουλα γύρω από μια
φωτιά
που σιγοκαίει και δεν εννοεί
να ξεροψήσει τις πηγές της εφηβείας.
Η βροχή ποτίζει τις ρίζες μου
ασπρίζει τα κόκκαλα των νεκρών
εισχωρεί στις μυστικές σπηλιές
εκείνης της ανεξήγητης καρτερίας.

και πάλι θυμήθηκα τις πορτοκαλιές
με τους γερμένους κλώνους

που πήρανε δρόμο, Αύγουστο μήνα,
κατακαλόκαιρο

και τα παιδιά — χίλια παιδιά μελαχροινά,
με κάρβουνα στα μάτια —

να σέρνουν πίσω τους την ποίηση φυλακισμένη
μέσα σε αθώες ζωγραφιές θανάτου.

Αυτή η βροχή, πολύ την τραβάει το τραγούδι μου
έτσι όπως ξάπλωσε ναρκωμένο από τον πυρετό
τόσων αιώνων που χώρεσαν μέσα σε μια στιγμή
μαλάκωσαν τα φύλλα και πάνω τους
κάθισε σταυροπόδι η αρετή
σκεπασμένη με τα κουρέλια της.

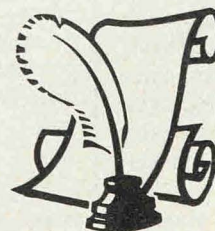
Οι ακακίες στο μεταξύ κιτρινίζουν κάθε άνοιξη
ανοίγοντας και κλείνοντας το δρόμο
στη ζωή που περνούσε
κι εμείς στον ύπνο νιώθαμε τα θήματά της
σαν να περνούσε ο γαλατάς με το γάλα
κάθε μέρα, την ίδια ώρα κι αν
την χάσουμε σήμερα την προφτάνουμε αύριο,
δε βαριέσαι, μεθαύριο, το ίδιο κάνει.
και το αύριο, το μεθαύριο, γίναν χαλίκια
που τα πατούσαν τα παιδιά μας και μεγάλωσαν
μεγάλωναν γρήγορα, σταγόνες στο στυπόχαρτο.

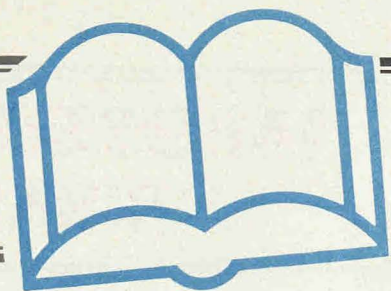
αυτή η ζωή μας: ένα δελτίο ειδήσεων
με ζαλισμένους τίτλους.

και τώρα; αρχίζομε να μετράμε από
την αρχή το χρόνο
κάθε πρωί προσπαθώντας ν' αγνοήσουμε
τον Πενταδάκτυλο
κι εσύ, έρωτα, που 'ρθες στη μέση της παράστα-
σης
σε ποια γωνιά να σε χώσουμε να μην ακούς
τους λυγμούς της Αφροδίτης από πέρα στο θρά-
χο της;

μα δεν μπορεί
κάπου θα βρίσκεται ο θησαυρός απ' τις πυκνές
αγρύπνιες μας.
κι όταν κοιτάζω τα παιδιά που παίζουν
κυλώντας το ουράνιο τόξο στη βροχή
γίνεσαι, χρόνε, γι' άλλη μια φορά θαλασσοπούλι
που τρυπάς με το ράμφος σου το τζάμι μου.

ΤΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Τούρκοι στο νησί. Ο γέροντας πρόσφυγας θα γυρίσει στο Μπέλλα-Παίς να δει τη μάνα του, μόλις λήξει η άδειά του. Τίτλος του διηγήματος: «Η μάνα του πρόσφυγα».

Τα δύο άλλα διηγήματα «Τα διπλότυπα και η Φρόσω» και «Στα χρόνια του ξεσηκωμού» αναφέρονται στα χρόνια του εθνικοαπελευθερωτικού μας αγώνα. Όλοι πήραν μέρος στον αγώνα εκείνο, ο καθένας με τον τρόπο του. Όλα έγιναν στον αγώνα εκείνο από τα πιο υψηλά μέχρι τα πιο ευτελιστικά. Οι άνθρωποι δεν μπορούν ν' απαλλαγούν εύκολα από τους εαυτούς των, που τους κουβαλάνε πάντα μαζί τους. Οι πράξεις τους πάντα σε συμφωνία με τα όσα κρύβει ο πιο κρυφός εαυτός τους.

Ο Κύπρος Χρυσάνθης αγγίζει τον άνθρωπο του τόπου μας όχι στους ώμους ή στα μαλλιά αλλά και στις σκέψεις και στα συναισθήματά του, ξύνει τις πληγές του, ανασαίνει την πίκρα του και θρηνεί τις κακοτυχίες και τα δράματά του. Πάνω απ' όλα τον νοιώθει ως Έλληνας και συμπατριώτης του, με ανοιχτή καρδιά για όλους τους δυστυχισμένους του τόπου, με πνεύμα ξύπνιο και όρθιο ενάντια σ' όλες τις δυσκολίες των δίσεκτων καιρών. Γι' αυτό και πετυχαίνει να μας συγκινήσει με τα διηγήματά του.

ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΓΥΑΛΙΝΕΣ, ΞΥΛΙΝΕΣ, ΧΑΡΤΙΝΕΣ... ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Έλλης Παιονίδου

Η γνωστή ποιήτρια Έλλη Παιονίδου κυκλοφόρησε πρόσφατα ένα νέο παιδικό της βιβλίο. Είναι το «Γυάλινες, ξύλινες, χάρτινες... και άλλες ιστορίες». Η όλη επιμέλεια της έκδοσης έγινε στην Αθήνα.

Πρόκειται για μια συλλογή από μικρές και λίγο πιο μεγάλες ιστορίες, που απευθύνονται σε παιδιά των νηπιαγωγείων και των δημοτικών σχολείων. Ιστορίες όχι πια με τους γνωστούς ήρωες που έχουν ως τα τώρα συνηθίσει τα παιδιά μας: ζώα, πουλιά ή μικρά σκανταλιάρικα παιδιά. Οι ήρωες αυτής της συλλογής ξεπηδούν ζωντανοί μέσα από κάθε γωνιά κι από τα ντουλάπια του σπιτιού. Κι άλλοτε είναι τα γυαλικά της κας Ερασμίας, η γραφομηχανή της δεσποινίδας Κικής, τα σαπούνια, τα βιβλία, τα μολύβια, τα στυλό, οι κονσέρβες και τα γλυκά από κάποια κουζίνα, κι άλλοτε η μπάλα του Σαβθάκη που απόκαμε από τις κλοτσιές. Οι γλάστρες επίσης, τα μαζιλάρια, τα λαχανικά, οι κάλτσες, τα γάντια, ακόμη και δυο νότες που τόσκασαν από μια σερενάτα.

Όλα όσα μπορεί να έχει γύρω του ένα παιδί και μπορούν να προσωποποιηθούν μέσα στη φαντασία

του και να λειτουργήσουν σαν ένας ξεχωριστός κι ολοζώντανος κόσμος με τις λύπες, τις χαρές, τις διασκεδάσεις του, τις ζήλιες και τις σκανταλιές, τ' αστεία και τους καυγάδες του.

Η κοινωνία των γύρω μας άψυχων πραγμάτων, μέσα από τις δροσερές αυτές ιστορίες δεν κάνει τίποτ' άλλο από του να καθρεφτίζει την κοινωνία των ίδιων των ανθρώπων, καθώς η συγγραφέας τα αντικρύζει μέσα από μια κριτική οπτική γωνιά.

Μια ιστορία από τις «Γιάλινες, ξύλινες, χάρτινες... και άλλες ιστορίες» μπορείτε να διαβάσετε στη συνέχεια: Τίτλος της «Η μπάλα και ο κύβος». Σ' αυτή σατιρίζεται το ανικανοποίητο και η ζήλεια όπως πολλές φορές εμφανίζονται στην καθημερινή ζωή...

«Η μπάλα του Σάβθα είναι πολύ στενοχωρημένη:

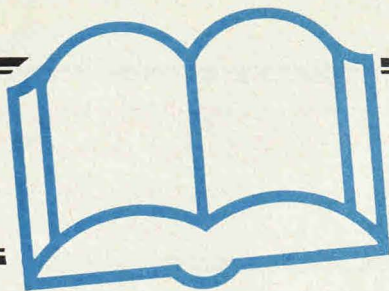
— Είμαι τόσο άσχημη, παχιά, στρογγυλή, ολόγυρα η ίδια. Δεν μπορώ να βλέπω τον εαυτό μου στον καθρέφτη, με σιχαίνομαι... Ξεθωριασμένο μπεζ χρώμα, βρώμικη, φαγωμένη από το πολύ τρέξε, τρέξε, δεν μπορώ να παρουσιαστώ μπροστά σε κόσμο. Ενώ για κοίτα τον εκείνο τον κύβο, πολύχρωμος, όμορφος, τετράγωνος, καθαρός και τόσο κομψός, αχ...

Ο κύβος ήταν πραγματικά φρεσκοβαμμένος. Κάθε πλευρά του κι από ένα χρώμα: Κίτρινο, κόκκινο, πράσινο, γαλάζιο, πορτοκαλί και βιολετί. Κάθε φορά που τον γύριζε ο Σαβθάκης νάσου κι άλλο χρώμα και ξαφνιαζόταν η μπάλα γιατί νόμιζε πως ήταν διαφορετικός κύβος. Κι εκείνη δόστου να τον ζηλεύει και να λυπάται τον εαυτό της...

— Γιατί να γίνονται αδικίες στον κόσμο, όλα πια τα χαρίσματα στον κύβο, ούτε ένα σε μένα την κακομοίρα... Να, για δεξ τον, εκείνος σαν βασιλιάς, θρονιασμένος γερά στη γη. Εγώ, με όλη μου την κούραση ούτε που μπορώ να καθίσω σ' ένα μέρος. Με το παραμικρό φύσημα του αέρα κατρακυλάω και ξεθεώνομαι στην κούραση. Άσε πια στον κατήφορο και στις σκάλες. Και να 'μουν καμμιά νεαρή... Είμαι κιόλας δυο χρονών. Κανονικά θα έπρεπε να είμαι μια μπάλα... συνταξιούχα, να κάθομαι στο ράφι να ξεκουράζομαι... Αλλά πού τέτοια τύχη... Όλη μέρα κλοτσιές και μπουινιές ο Σαβθάκης, κι όταν αυτός λείπει στο σχολειό με παραλαβαίνει η αδελφή του, μπεμπέκα ακόμη. Γιατί δεσποινίς μπεμπέκα δεν παίζετε με τον κύβο σας, δεν μου λέτε; Γιατί δεν τον κλοτσάτε, δεν τον γρατσουνάτε κι αυτόν λίγο... Όλο εμένα προτιμά γιατί είμαι καλή και βολική και αμίλητη...

Έτσι σιγανομουρμούριζε όλη μέρα η μπάλα του Σάβθα κι ήταν τόσο απορροφημένη με το μεγάλο της πρόβλημα που ούτε έκανε τον κόπο να ακούσει τον κύβο, που κι αυτός με τη σειρά του κλαιγότανε για το δικό του πρόβλημα. Ας τον ακούσουμε:

— Για κοίτα μωρέ, τι αδικίες που γίνονται στον κόσμο... Αυτή εκεί η μπάλα έχει όλες τις χαρές του κόσμου. Μπορεί να κυλάει, να τρέχει, να χοροπηδάει, δυο, τρεις δέκα και είκοσι ακόμα φορές μονάχη της... Ενώ εγώ... εγώ θρίσκομαι εδώ πέρα ακίνητος σαν καρφωμένος στη γη. Πώς να με θέλει η μπεμπέκα να παίζω

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

μαζί της, τρελή είναι: Της αγόρασαν λέει, εμένα, για να μάθει τα χρώματα... Ανοησίες. Τι το ενδιαφέρει το παιδί αν η μια μεριά μου είναι κίτρινη και η άλλη κόκκινη; Μήπως παίζει καμιά καμιά διαφορά; Πάλι κύβος δεν είμαι; Ένα τετράγωνο ξύλινο πράγμα χωρίς καθόλου φαντασία, χωρίς κανένα ενδιαφέρον. Δίκιο δεν έχει λοιπόν η μπεμπέκα που παραμονεύει πότε να φύγει ο Σαβθάκης στο σχολείο για να πάρει τη μπάλα του να παίξει... Κι εγώ ο ίδιος αν ήμουνα μπεμπέκα, το ίδιο θα 'κανα. Έτσι με παρατά εμένα και τρέχει στην μπάλα και μένω εγώ άχρηστος, αχρησιμοποίητος, λες και είμαι καινούργιος. Μα είναι σωστό αυτό; Ένα παιγνίδι δεν πρέπει ποτέ να μένει καινούργιο. Πρέπει να παλιώνει, να χαλάει, να παίζουν τα παιδιά μ' αυτό...

Καθόταν λοιπόν ο κύβος και κοίταζε τη μπάλα με βλέμμα γεμάτο ζήλεια. Καθόταν η μπάλα και κοίταζε τον κύβο με βλέμμα γεμάτο ζήλεια. Και το ρολόι στον τοίχο πάνω από το κρεβάτι του Σαβθάκη, πούχει ένα πουλάκι στην κορφή και κάνει κού - κου κού - κου, κοιτούσε μια τον κύβο μια τη μπάλα σκεφτικό».

Πολλές από τις ιστορίες της συλλογής όπως κι αυτή που μόλις διαβάσαμε «διδάσκουν» μ' ένα πολύ λεπτό και διακριτικό τρόπο. Καλλιεργούν ακόμα τη φαντασία των παιδιών και τα σφπρώνουν να φτιάχνουν τις δικές τους ιστορίες, κάτι πολύ σημαντικό για τα βιβλία παιδικής λογοτεχνίας.

ΜΑΡΙΑ ΠΥΛΙΩΤΟΥ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ ΛΕΥΚΩΜΑ ΕΠΙ ΤΗ ΤΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΤΟΜΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΕΝ ΤΗ ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ ΑΥΤΟΥ ΣΤΡΟΒΟΛΩ

Β' Έκδοση

Συμβουλίου Κοινοτικής Ευημερίας Στροβόλου

Το 1929 ο ερασιτεχνικός όμιλος Στροβόλου «Ο Αισχύλος» με πρωτοστάτη τον πρόεδρό του Κωνσταντίνο Χριστοφίδη, εξέδωσε το «Πανηγυρικό Λεύκωμα επί τη τελετή των αποκαλυπτηρίων της προτομής του Εθνομάρτυρος Κυπριανού εν τη γενέτειρα αυτού Στροβόλω».

Το λεύκωμα χωριζόταν σε τρία μέρη. Το πρώτο ήταν αφιερωμένο στον εθνομάρτυρα Κυπριανό, το δεύτερο στο Στρόβολο, και το τρίτο στην «Κύπρο εν τω κύκλω της Ελληνικής Επανάστασεως».

Η έκδοση αυτή είναι από χρόνια εξαντλημένη. Τώρα, όμως, χάρη στο Συμβούλιο Κοινοτικής Ευημερίας Στροβόλου, έγινε δεύτερη έκδοση του Λευκώματος, που όπως τονίζεται σε σημείωμα: «Αποτελεί πραγματικό θησαυροφυλάκιο ιστορικών πληροφοριών για το Στρόβολο και το διαλεκτότερο τέκνο του, τον Εθνομάρτυρα Κυπριανό».

Η δεύτερη έκδοση δεν περιορίστηκε στην απλή έκδοσή του πρώτου λευκώματος. Οι εκδότες, και είναι άξιοι πολλών επαίνων, έχουν συμπληρώσει την πρώτη. Στην έκδοση του 1923 δεν είχε συμπεριληφθεί η τελετή των αποκαλυπτηρίων της προτομής, γιατί η έκδοση είχαν προηγηθεί της έκδοσης. Αυτά τα στοιχεία δημοσιεύονται στο νέο λεύκωμα. Δημοσιεύονται, επίσης, βιογραφικά του Κωνσταντίνου Χριστοφίδη, στη μνήμη του οποίου είναι αφιερωμένη η δεύτερη έκδοση, καθώς ευρετήρια και πίνακες εικόνων.

Η δεύτερη έκδοση χωρίζεται σε τέσσερα μέρη: Το πρώτο περιλαμβάνει αφιέρωση, τα περιεχόμενα, σημείωμα των εκδοτών και τα ονόματα της σημερινής διοικούσας επιτροπής του Συμβουλίου Κοινοτικής Ευημερίας Στροβόλου.

Στο δεύτερο μέρος δημοσιεύεται η πρώτη έκδοση αυτούσια.

Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει την τελετή των αποκαλυπτηρίων, με το πρόγραμμα, τους ομιλητές και φωτογραφίες καθώς και τα βιογραφικά του Χριστοφίδη.

Στο τέταρτο μέρος δημοσιεύονται επίλογος, γραμμένος από τον επιμελητή της έκδοσης πρεσβύτερο Κωνσταντίνο Κούκο, ευρετήριο του πρώτου λευκώματος που συνέταξε ο Μύρων Χριστοφίδης, ευρετήριο της τελετής των αποκαλυπτηρίων, που συνέταξε η Μαρία Κούκου, καθώς και κατάλογος εικόνων.

Με την επιμελημένη αυτή έκδοση των 180 σελίδων, το Συμβούλιο Κοινοτικής Ευημερίας Στροβόλου τιμά το μεγάλο τέκνον του Στροβόλου και συμβάλλει στον πλουτισμό της κυπριακής βιβλιογραφίας, με την διάσωση ενός θαυμάσιου από ιστορική άποψη λευκώματος, που γίνεται εξάλλου προσιτό στο αναγνωστικό κοινό.

Δίνουμε στη συνέχεια ένα απόσπασμα από την πρώτη έκδοση του λευκώματος. Είναι παρμένο από ιστορικό σημείωμα γύρω από τη ζωή του εθνομάρτυρα.

Όλοι οι μεγάλοι άνδρες, οι οποίοι πίπτουν ευγενή και τίμια θύματα της υψηλής και εξόχου των ιδεολογίας, πάντοτε κατά τας τελευταίας στιγμάς της Ζωής των λέγουσι κάτι, το οποίον παραμένει κλασικόν. και δίδαγμα θαυμάσιον πάσι τοις επιγιγνομένοις.

Ούτω λοιπόν, και ο Κυπριανός την στιγμήν καθ' ην ο δήμιος ητοιμάζετο να του θέση εις τον λαιμόν την θηλειάν της αγχόνης αταράχως και βλέπων με τους οφθαλμούς της ψυχής έμποσθέν του τον Χριστόν και την Ελλάδα ηυλόγησε σταυροειδώς τρις την θηλειάν και με φωνήν βαρείαν δηλούσαν το αγκομάχημα της βασανιζομένης Κυπριακής ψυχής είπεν:

«εκέτελεσον ήδη την εντολήν του απεινούς κυρίου σου».

Ιδού δίδαγμα, το οποίον πρέπει να ενστερνισθώμεν μικροί και μεγάλοι και να το ακολουθώμεν πρεπόντως.

ΘΕΜΙΣ ΘΕΟΧΑΡΟΥΣ